

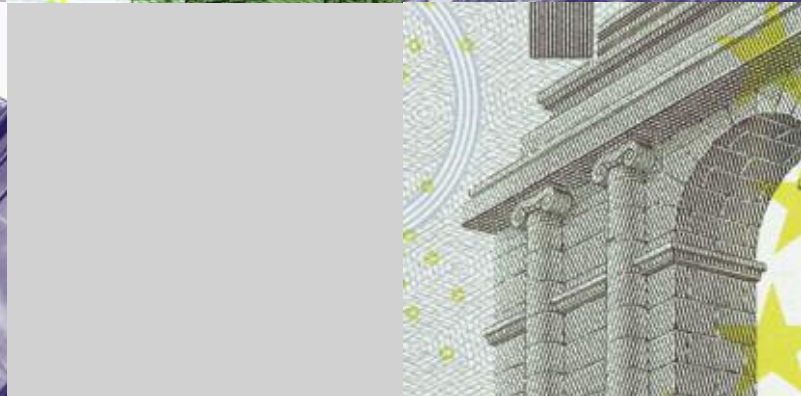

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA
EUROSISTĒMA
EIROPAS CENTRĀLO BANKU
SISTĒMA

SATURS

Eiropas Centrālās bankas prezidenta ievadvārds	3
1. Ekonomikas un monetārās savienības izveide	
1.1. Eiropas integrācija	4
1.2. Ekonomiskā integrācija	5
1.3. Konverģences kritēriji	6
1.4. Galvenās euro zonas iezīmes	7
1.5. Euro priekšrocības	8
Galvenie attīstības posmi	10
2. Struktūra un uzdevumi	
2.1. Eiropas Centrālo banku sistēma un Eurosistēma	12
2.2. Eiropas Centrālā banka	12
2.3. Eurosistēmas uzdevumi	13
2.4. Neatkarība	14
2.5. Nacionālās centrālās bankas	16
2.6. ECB lēmēj institūcijas	16
2.7. ECBS komitejas	19
3. Monetārā politika	
3.1. Cenu stabilitāte	20
3.2. ECB monetārās politikas stratēģija	20
3.3. Monetārās politikas instrumenti	21
3.4. Komunikācija	23
3.5. Monetārā un finanšu statistika	24
4. TARGET2 sistēma	26
5. Euro banknotes un monētas	
5.1. Banknotes	28
5.2. Monētas	29
6. Banku uzraudzība	30
Terminu skaidrojums	32

IEVADVĀRDI

Runājot par centrālo banku, vispirms nāk prātā doma – tā ir iestāde, kura emitē naudu. Un nauda ir instruments, ko lietojam kā uzskaites vienību un maksāšanas un vērtību uzkrāšanas līdzekli. Skaidrs, ka ikvienas centrālās bankas galvenais mērķis ir nodrošināt, lai naudas vērtība laika gaitā saglabātos. Tomēr mūsdienu centrālo banku darbībai ir arī citi, mazāk zināmi aspekti. Viens no tiem ir komunikācija. Centrālajai bankai ne vien jādara tas, ko tā sakās darām, bet arī jāpaskaidro, ko tā dara, tādējādi vairojot sabiedrības izpratni un zināšanas par tās īstenoto politiku un sniegtajiem pakalpojumiem.

Šī brošūra ir daļa no mūsu komunikācijas par Eiropas Centrālās bankas (ECB), kas ir Eiropas Centrālo banku sistēmas (ECBS) kodols, un Eiropas Savienības 27 dalībvalstu centrālo banku darbību. Tā kā ne visas dalībvalstis ievieš euro, tiek lietots termins Eurosistēma, kas apzīmē kopumu, ko veido ECB un to dalībvalstu centrālās bankas, kuras ievieš euro (pašlaik 15 valstu). Eurosistēma veic lielāko daļu uzdevumu, kas ECBS noteikti Līgumā par Eiropas Savienību.

Brošūru var lejupielādēt arī no ECB interneta lapas (www.ecb.europa.eu). Tās elektroniskā versija tiks atjaunināta biežāk nekā drukātā.

Ceru, ka ar interesi lasīsit brošūru drukātā veidā vai tiešsaistē.

Frankfurtē pie Mainas 2008. gada aprīlī

Žans Klods Trišē (*Jean-Claude Trichet*)
Eiropas Centrālās bankas prezidents

EKONOMIKAS UN MONETĀRĀS SAVIENĪBAS IZVEIDE

■ EIROPAS INTEGRĀCIJA

Doma izveidot Eiropā ekonomikas un monetāro savienību radās vairāk nekā pirms pusgadsimta. Tā bija to politisko līderu vīzija, kuri 1952. gadā izveidoja **Eiropas Ogļu un tērauda kopieni (EOTK)** ■, kurā ietilpa sešas valstis – Beļģija, Francija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande un Vācija.

Pakāpeniska Eiropas Savienības paplašināšanās

20. gs. 50. gados un vēlāk tika veikti nākamie pasākumi Eiropas integrācijas veicināšanai. Minētās sešas valstis 1958. gadā izveidoja **Eiropas Ekonomikas kopieni (EEK)** ■ un Eiropas Atomenerģijas kopieni (EURATOM). Gadu gaitā attiecības nostiprinājās un padziļinājās, izveidojoties Eiropas Kopienām (EK) un pēc tam – līdz ar Māstrihtas līguma stāšanos spēkā 1993. gadā – Eiropas Savienībai (ES). Palielinājās arī dalībvalstu skaits. Dānija, Īrija un Lielbritānija pievienojās 1973. gadā, pēc astoņiem gadiem – arī Grieķija. Portugāle un Spānija kļuva par dalībvalstīm 1986. gadā; Austrija, Somija un Zviedrija pievienojās 1995. gadā. Paplašināšanās turpinājās 2004. gada 1. maijā, kad par Eiropas Savienības dalībvalstīm kļuva Čehijas Republika, Igaunija, Kipra, Latvija, Lietuva, Ungārija, Malta, Polija, Slovēnija un Slovākija. Bulgārija un Rumānija, kas pievienojās 2007. gada 1. janvārī, ir jaunākās dalībvalstis.

Iestāšanās kritēriji ES

Pirms pievienošanās ES jāizpilda nosacījumi – **Kopenhāgenas kritēriji** ■. Tie nosaka, ka nākamajām dalībvalstīm 1) jābūt stabilām institūcijām, kas garantē demokrātiju, tiesiskumu, cilvēktiesības, kā arī cieņu pret minoritātēm un to aizsardzību, un 2) tajās jādarbojas tirgus ekonomikai, tām jāspēj izturēt konkurences spiedienu, lai varētu uzņemties ar dalību saistītos pienākumus, t.sk. politiskās, ekonomikas un monetārās savienības mērķus.

■ Sk. "Terminu skaidrojumu".

1 Ekonomikas un monetārās savienības izveide

- 1.1. Eiropas integrācija
- 1.2. Ekonomiskā integrācija
- 1.3. Konverģences kritēriji
- 1.4. Galvenās euro zonas iezīmes

1.5. Euro priekšrocības
Galvenie attīstības posmi

2 Struktūra un uzdevumi

3 Monetārā politika

4 TARGET2 sistēma

5 Euro banknotes un monētas

6 Banku uzraudzība

EKONOMISKĀ INTEGRĀCIJA

Pirmais mēģinājums izveidot ekonomikas un monetāro savienību aprakstīts 1970. gada Vernerera ziņojumā¹. Tas paredzēja trīs posmus, kuri būtu jāpabeidz līdz 1980. gadam. Tomēr pirmie ekonomikas un monetārās savienības izveides plāni tā arī netika īstenoti, ņemot vērā visai saspringto starptautisko situāciju valūtas jomā pēc Bretonvudsas sistēmas sabrukuma 20. gs. 70. gadu sākumā, kā arī starptautisko tautsaimniecības lejupslīdi pēc pirmās naftas krīzes 1973. gadā.

Lai mazinātu nestabilitāti, deviņas toreizējās EEK dalībvalstis 1979. gadā izveidoja **Eiropas Monetāro sistēmu (EMS)** . Tās galvenā iezīme bija **valūtas kursa mehānisms (VKM)** , kas ieviesa fiksētus, bet savstarpēji korigējamus deviņu valstu valūtu maiņas kursus.

20. gs. 80. gadu otrajā pusē domu par ekonomikas un monetāro savienību atdzīvināja 1986. gada Vienotais Eiropas akts, saskaņā ar kuru izveidoja vienoto tirgu. Tomēr bija skaidrs, ka vienotā tirgus priekšrocības pilnībā būtu iespējams izmantot, ieviešot dalībvalstīs vienotu valūtu. 1988. gadā **Eiropas Padome** uzdeva **Delora komitejai** izpētīt, kādā veidā būtu iespējams izveidot **Ekonomikas un monetāro savienību (EMS)** . Sakarā ar Delora 1989. gada ziņojumu notika sarunas par Eiropas Savienības līgumu, ar kuru tika izveidota Eiropas Savienība (ES) un izdarīti grozījumi Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā. To parakstīja 1992. gada februārī Māstrihtā (tāpēc to dažkārt sauc par Māstrihtas līgumu), un tas stājās spēkā 1993. gada 1. novembrī.

Virzība uz EMS notika trijos posmos. Pirmajam posmam (1990–1993) galvenokārt raksturīgs tas, ka tika pilnībā izveidots vienotais Eiropas tirgus, atceļot visas iekšējās barjeras brīvai preču, personu, pakalpojumu un kapitāla aprītei Eiropā.

Otrais posms (1994–1998) sākās ar **Eiropas Monetārā institūta** izveidi un bija veltīts tam, lai tehniski sagatavotos vienotajai valūtai, novērstu pārmērīgu budžeta deficītu dalībvalstīs un veicinātu dalībvalstu ekonomikas un monetārās

1992. gadā parakstīts Māstrihtas līgums

Trīs posmi līdz EMS:

- I. Vienots Eiropas tirgus
- II. Eiropas Monetārais institūts
- III. ECB un euro

¹ Nosaukts toreizējā Luksemburgas premjerministra Pjēra Vernerera (*Pierre Werner*) vārdā.

EKONOMIKAS UN MONETĀRĀS SAVIENĪBAS IZVEIDE

politikas konvergenci (lai nodrošinātu cenu stabilitāti un noturīgu valsts finanšu stāvokli). Trešais posms sākās 1999. gada 1. janvārī, neatceļami fiksējot valūtas kursus, nododot ECB kompetencē monetāro politiku un ieviešot euro kā vienoto valūtu. 2002. gada 1. janvārī euro banknotes un monētas kļuva par likumīgu maksāšanas līdzekli šajās valstīs, un no 2002. gada februāra beigām nacionālās banknotes un monētas pārstāja būt likumīgs maksāšanas līdzeklis.

Uz stabilitāti vērsta tautsaimniecības politika un neatkarīgas centrālās bankas

3 KONVERĢENCES KRITĒRIJI

Valstīm, kas vēlas ieviest euro, jāsasniedz augsts "ilgtspējīgas konvergences" līmenis. Konvergences līmeni novērtē, pamatojoties uz vairākiem Māstrihtas līgumā noteiktiem kritērijiem, kas nosaka, ka valstī jābūt:

- augstam **cenu stabilitātes** līmenim;
- noturīgam valsts finanšu stāvoklim;
- stabilam valūtas kursam;
- zemām un stabilām ilgtermiņa procentu likmēm.

Kritēriji noteikti, lai nodrošinātu, ka EMS trešajā posmā tiek iesaistītas tikai tās valstis, kuru ekonomiskā politika orientēta uz stabilitāti un kurās ilgāku laiku vērojama cenu stabilitāte. Līgums arī nosaka, ka attiecīgās valsts centrālajai bankai jābūt neatkarīgai (sk. Līguma 108. pantu).

15 dalībvalstis ievieš euro

ES augstākā līmeņa sanāksme Briselē 1998. gada maijā apstiprināja, ka 11 no toreizējām 15 ES dalībvalstīm – Beļģija, Vācija, Spānija, Francija, Īrija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande, Austrija, Portugāle un Somija – izpildījušas vienotās valūtas ieviešanai noteiktos kritērijus. 1999. gada 1. janvārī šīs valstis pieņēma euro par savu kopējo valūtu. Grieķija, izpildījusi kritērijus, pievienojās šai valstu grupai 2001. gada 1. janvārī. Pēc tam arī citas dalībvalstis izpildījušas konvergences kritērijus un pievienojās euro zonai. Slovēnija pievienojās 2007. gada 1. janvārī un Kipra un Malta – 2008. gada 1. janvārī. Viena dalībvalsts – Zviedrija – neizpildīja visus kritērijus. Savukārt Dānija un Lielbritānija ir "dalībvalstis ar īpašu statusu". Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam

Sk. "Terminu skaidrojumu".

pievienotajos protokolos abām valstīm piešķirtas tiesības izvēlēties, vai tās piedalīsies EMS trešajā posmā vai ne, t.i., vai ieviesīs euro vai ne. Abas valstis izmantoja t.s. izņēmuma klauzulu, paziņojot **ES Padomei** ^[1], ka tās pagaidām nav iecerējušas iesaistīties trešajā posmā, t.i., pagaidām tās nevēlas pievienoties euro zonai.

Zviedrija un deviņas no 12 valstīm, kas pievienojušās ES kopš 2004. gada, tiek uzskatītas par dalībvalstīm, uz kurām attiecas izņēmums, jo tās vēl nav izpildījušas visas prasības, lai ieviestu euro. **Izņēmums** ^[1] nozīmē, ka dalībvalsts atbrīvota no dažiem, bet ne visiem noteikumiem, kuri parasti tiek piemēroti, sākot EMS trešo posmu. Tas ietver visus noteikumus, kuri nodod atbildību par monetāro politiku **ECB Padomei** ^[1].

Ne uz Zviedriju, ne pārējām ES dalībvalstīm, kas vēl nav ieviesušas euro, nav attiecināma "izņēmuma klauzula", par kādu sarunās vienojās Lielbritānija un Dānija.

Tas nozīmē, ka jaunās dalībvalstis, pievienojoties ES, uzņemas saistības ieviest euro, kad tās būs izpildījušas **konverģences kritērijus** ^[1]. ECB un **Eiropas Komisija** ^[1] katru otro gadu vai arī pēc tās dalībvalsts pieprasījuma, uz kuru attiecas izņēmums, sagatavo ziņojumus par konverģences kritēriju izpildes gaitu. Konverģences ziņojumos tiek ņemti vērā arī citi faktori, kas varētu ietekmēt valsts integrāciju euro zonas tautsaimniecībā. Pamatojoties uz šiem ziņojumiem, ES Padome izlemj, vai ļaut jaunai valstij pievienoties euro zonai.

Divas dalībvalstis ir izmantojušas "izņēmuma klauzulu"

Jaunās ES dalībvalstis ir uzņēmušas saistības ieviest euro

4. GALVENĀS EURO ZONAS IEZĪMES

Atsevišķām valstīm, kas pašlaik veido euro zonu, pirms pievienošanās euro zonai bija samērā atvērta tautsaimniecība. Tomēr tagad tās ir lielākas, daudz patstāvīgākas tautsaimniecības sastāvdaļa. Pēc lieluma euro zonu var salīdzināt ar lielākajām tautsaimniecībām, piemēram, ASV un Japānu.

EKONOMIKAS UN MONETĀRĀS SAVIENĪBAS IZVEIDE

Viena no lielākajām
tautsaimniecībām pasaulē

Euro zona ir viena no lielākajām tautsaimniecībām pasaulē, 2006. gadā tajā bija 318 milj. iedzīvotāju. Eiropas Savienībā ir 27 dalībvalstis un 493 milj. iedzīvotāju (ASV un Japānā – attiecīgi 299 milj. un 128 milj. iedzīvotāju).

Atbilstoši iekšzemes kopproduktam (IKP) ¹, kas izteikts kā pirktspējas paritāte ², 2006. gadā ASV bija lielākā tautsaimniecība, kas nodrošināja 19.7% no pasaules IKP, nākamā bija euro zona (14.3%). Japānas daļa bija 6.3%. Atsevišķu euro zonas valstu daļas ir ievērojami mazākas: lielākā no tām 2006. gadā nodrošināja 3.9% no pasaules IKP.

Ierobežota atkarība no
ārējās tirdzniecības

Lai gan euro zonu var būtiski ietekmēt globālās tautsaimniecības attīstības norises, tas, ka euro zonas tautsaimniecība ir mazāk atvērta, nozīmē, ka ārvalstu preču cenu svārstībām ir ierobežota ietekme uz iekšzemes cenām. Tomēr tā ir atvērtāka gan par ASV, gan par Japānu. Euro zonas preču un pakalpojumu eksporta daļa IKP 2006. gadā bija ievērojami augstāka (21.6%)² nekā atbilstošie ASV (11%) un Japānas (16.8%) rādītāji.

Īsts preču un pakalpojumu
vienotais tirgus

1.5 EURO PRIEKŠROCĪBAS

Radot Ekonomikas un monetāro savienību (EMS) ¹, ES būtiski veicinājusi iekšējā tirgus izveides pabeigšanu. Patērētāji un uzņēmumi tagad var viegli salīdzināt cenas un atrast viskonkurētspējīgākos piegādātājus euro zonā. Turklāt EMS visā Eiropā nodrošina stabilu ekonomisko un monetāro vidi, kas veicina ilgtspējīgu izaugsmi un darba vietu radīšanu, savukārt vienotā valūta novērsusi iepriekšējo nacionālo valūtu kursu straujo svārstību nelabvēlīgo ietekmi.

Euro banknošu un monētu ieviešana 2002. gada 1. janvārī padarījusi ceļošanu euro zonā vienkāršāku. Preču un pakalpojumu cenas var salīdzināt acumirkli, un maksājumus visās valstīs var veikt vienā valūtā.

¹ Sk. "Terminu skaidrojumu".

² Euro zonas rādītājos nav ietverta Kīpra un Malta.

Pēc euro ieviešanas euro zonā likvidētas valūtas maiņas darījumu izmaksas un valūtas kursa riski. Iepriekš šīs izmaksas un riski apgrūtināja pārrobežu konkurenci. Augstāka konkurence palielina iespēju, ka pieejamie resursi tiks izmantoti visefektīvāk. Pēc vienotās valūtas ieviešanas kļuvis daudz vieglāk pieņemt lēmumus par ieguldījumu veikšanu, jo valūtas kursa svārstības vairs nevar ietekmēt ieguldījumu atdevi dažādās valstīs euro zonā.

Pirms euro ieviešanas finanšu tirgi galvenokārt bija nacionāli. Finanšu instrumenti, piemēram, valdības obligācijas un akcijas, bija izteikti nacionālajās valūtās. Euro ieviešana bija svarīgākais pasākums euro zonas finanšu tirgu integrācijā. Tā arī turpmāk ietekmēs euro zonas tautsaimniecības struktūru. Liecības par integrāciju dažādās pakāpēs atrodamas visās finanšu struktūras daļās.

- Euro zonas **starpbanku naudas tirgus** ir pilnībā integrēts.
- Euro denominēto **obligāciju tirgus** ir labi integrēts, dziļš un likvids, un tas nodrošina plašu ieguldījumu un finansējuma klāstu.
- Euro zonas **kapitāla vērtspapīru tirgu** arvien biežāk uzskata par vienotu tirgu.
- Euro zonā arvien biežāk notiek iekšzemes un pārrobežu banku apvienošanās un pārņemšanas darījumi.

Integrēta finanšu tirgus dziļums un kvalitāte veicina tautsaimniecības izaugsmes finansēšanu un arī darba vietu radīšanu. Cilvēkiem pieejama plašāka izvēle, pieņemot lēmumus par uzkrājumiem un ieguldījumiem. Uzņēmumi var izmantot ļoti lielus kapitāla tirgus, lai finansētu uzņēmējdarbību, un izmantot jaunus finanšu instrumentus, lai nodrošinātos pret dažādiem finanšu riskiem un veicinātu savu ieguldījumu pārvaldīšanu.

Likvidēti valūtas kursa riski un valūtas maiņas darījumu izmaksas

Finanšu tirgu integrācija

GALVENIE ATTĪSTĪBAS POSMI

1952. gadā

Beļģija, Francija, Itālija, Luksemburga, Nīderlande un Vācija izveido Eiropas Ogļu un tērauda kopieni (EOTK).

1958. gadā

stājas spēkā Romas līgums; tiek izveidota Eiropas Ekonomikas kopiena (EEK) un Eiropas Atomenerģijas kopiena (EURATOM).

1967. gadā

Apvienošanās līgums apvieno trīs izveidotās kopienas (EOTK, EEK, EURATOM).

1970. gadā

Vernera ziņojums pirmoreiz ieskicē monetārās savienības aprises.

1973. gadā

Eiropas Kopienām (EK) pievienojas Dānija, Īrija un Lielbritānija.

1979. gadā

izveidota Eiropas Monetārā sistēma (EMS).

1981. gadā

Eiropas Kopienām pievienojas Grieķija.

1986. gadā

Eiropas Kopienām pievienojas Spānija un Portugāle.

1987. gadā

stājas spēkā Vienotais Eiropas akts, sagatavojot vienotā tirgus izveidi.

1989. gadā

Delora komiteja sniedz ziņojumu par Ekonomikas un monetāro savienību.

1990. gadā

sākas EMS pirmais posms.

1993. gadā

stājas spēkā Līgums par Eiropas Savienību (Māstrihtas līgums).

1994. gadā

sākas EMS otrais posms. Frankfurtē pie Mainas tiek izveidots Eiropas Monetārais institūts (EMI).

1995. gadā

ES pievienojas Austrija, Somija un Zviedrija.

1998. gadā

tiek likvidēts EMI; Frankfurtē pie Mainas tiek izveidota Eiropas Centrālā banka.

1999. gadā

sākas EMS trešais posms, kurā piedalās 11 valstu; tiek ieviests euro kā vienotā valūta; stājas spēkā Līguma par Eiropas Savienību grozījumi (Amsterdams līgums).

2001. gadā

Griekija pievienojas euro zonai kā divpadsmitā valsts.

2002. gadā

apgrozībā tiek laistas euro banknotes un monētas.

2003. gadā

stājas spēkā Līguma par Eiropas Savienību grozījumi (Nicas līgums).

2004. gadā

1. maijā ES pievienojas vēl 10 valstu.

2007. gadā

Pēc Bulgārijas un Rumānijas pievienošanās ES dalībvalstu skaits sasniedz 27. Slovēnija pievienojas euro zonai. Decembrī tiek parakstīts Lisabonas līgums.

2008. gadā

Kipra un Malta pievienojas euro zonai; tajā tagad ir 15 dalībvalstu.

STRUKTŪRA UN UZDEVUMI

2.1 EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMA UN EUROSISTĒMA

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) izveidota saskaņā ar Māstrihtas līgumu un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem. Tā ietver Eiropas Centrālo banku (ECB) un visu ES dalībvalstu nacionālās centrālās bankas.

Eurosistēma ietver ECB un to ES dalībvalstu nacionālās centrālās bankas, kas ievieš euro (pašlaik 15).

ECB lēmējinstiucijas ir Padome un Valde. ECB monetārās politikas lēmumus pieņem Padome. Valde īsteno lēmumus un ir atbildīga par ECB vadību ikdienā. Trešā ECB lēmējinstiucija ir Ģenerālpadome, kas pastāvēs tik ilgi, kamēr vien būs ES dalībvalstis, kuras nebūs ievieš euro.

ECB ir pārnacionāla iestāde

2.2 EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

ECB dibināta 1998. gada jūnijā Frankfurtē pie Mainas, turpinot sava priekšteča – Eiropas Monetārā institūta (EMI) – darbību. Tā ir pārnacionāla iestāde, kas pati ir tiesību subjekts. ECB izvietota trīs ēkās Frankfurtes centrā, bet 2011. gadā pārvāksies uz jaunajām telpām, kas tiek būvētas pilsētas austrumu daļā.

ECB darbinieki ir patiesi eiropieši; viņi pārstāv visas 27 Eiropas Savienības valstis.

Sk. "Terminu skaidrojumu".

1 Ekonomikas un monetārās savienības izveide

2 Struktūra un uzdevumi

2.1. Eiropas Centrālo banku sistēma un Eurosistēma
2.2. Eiropas Centrālā banka
2.3. Eurosistēmas uzdevumi

2.4. Neatkarība
2.5. Nacionālās centrālās bankas
2.6. ECB lēmējinstiācijas
2.7. ECBS komitejas

3 Monetārā politika

4 TARGET2 sistēma

5 Euro banknotes un monētas

6 Banku uzraudzība

2.3 EUROSISTĒMAS UZDEVUMI

Eurosistēmai ir četri galvenie uzdevumi. Pirmais uzdevums ir īstenot monetāro politiku, ko pieņēmusi ECB Padome, piemēram, lēmumus par ECB bāzes likmēm (par minimālo pieteikuma likmi galvenajām refinansēšanas operācijām , aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas procentu likmi un noteiktos gadījumos – lēmumus, kas attiecas uz monetārajiem mērķiem un rezervēm). Valde ir atbildīga par monetārās politikas īstenošanu; tā veic šo uzdevumu, dodot rīkojumus nacionālajām centrālajām bankām. Piemēram, Valde reizi nedēļā lemj par likviditātes palielināšanas iespējām banku sektoram, izmantojot galvenās refinansēšanas operācijas.

Eurosistēmas otrais un trešais uzdevums ir veikt **valūtas operācijas** un turēt un pārvaldīt euro zonas valstu oficiālās rezerves.

Eurosistēmas nacionālās centrālās bankas ir pārskaitījušas ECB ārējo rezervju aktīvus kopumā aptuveni 40 mljrd. euro apmērā (85% ārvalstu valūtā un 15% zeltā). Par to nacionālās centrālās bankas saņēmušas euro denominētas prasības pret ECB, par kurām tiek maksāti procenti . Eurosistēmas nacionālās centrālās bankas iesaistītas ECB ārējo rezervju pārvaldīšanā: tās darbojas kā ECB aģenti saskaņā ar portfeļu pārvaldīšanas pamatnostādņēm, ko noteikusi ECB. Pārējie Eurosistēmas ārējo rezervju aktīvi pieder nacionālajām centrālajām bankām un ir to pārvaldībā. Darījumus ar šiem rezervju aktīviem reglamentē Eurosistēma. Īpaši darījumiem, kas pārsniedz noteiktu apjomu, nepieciešams iepriekšējs ECB apstiprinājums.

Eurosistēmas ceturtais galvenais uzdevums ir veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību. Turklāt Eurosistēma piedalās finanšu uzraudzībā: tā sniedz konsultācijas likumdevējiem savas kompetences jomā un apkopo monetāro un finanšu statistiku.

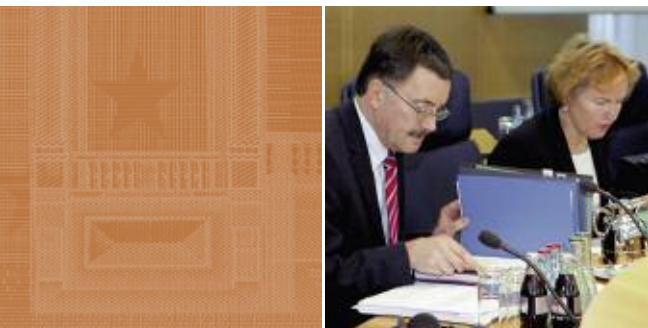
Māstrihtas līgumā arī noteikts, ka ECB ir ekskluzīvas tiesības atļaut euro banknošu emisiju.

Padome lemj par bāzes likmēm

ECB un NCB tur ārējo rezervju aktīvus

STRUKTŪRA UN UZDEVUMI

2.4 NEATKARĪBA

Veicot ar Eurosistēmu saistītus uzdevumus, ECB un nacionālajām centrālajām bankām nav jālūdz vai jāpieņem ne Kopienas iestāžu, ne arī kādas ES dalībvalsts valdības vai citas struktūras norādījumi. Līdzīgi arī Kopienas iestādes un struktūras un dalībvalstu valdības nedrīkst mēģināt ietekmēt ECB vai nacionālo centrālo banku lēmējinstītūciju locekļus, kad viņi veic amata pienākumus.

Personiskā neatkarība ECBS un ECB Statūti šādi nodrošina nacionālo centrālo banku vadītāju un Valdes locekļu amata pilnvaru termiņu:

- nacionālo centrālo banku vadītāju minimālais amata pilnvaru termiņš ir pieci gadi;
- ECB Valdes locekļu amata pilnvaru termiņš ir astoņi gadi; šo termiņu nevar pagarināt;
- Valdes locekļus atbrīvo no amata tikai darbnespējas vai smagu pārkāpumu gadījumā; Eiropas Kopienu Tiesas kompetencē ir visu ar to saistīto strīdu izskatīšana.

Funkcionālā neatkarība Eurosistēma ir neatkarīga arī savā darbībā. ECB un nacionālo centrālo banku rīcībā ir visi vajadzīgie instrumenti un kompetences, kas tām nepieciešami efektīvas monetārās politikas īstenošanai, un tās ir pilnvarotas patstāvīgi izlemt, kad un kā tos izmantot.

Eurosistēmai aizliegts piešķirt aizdevumus Kopienas struktūrām vai attiecīgo valstu valsts sektora juridiskajām personām, un tas vēl vairāk stiprina tās neatkarību, pasargājot to no jebkādas valsts iestāžu ietekmes. Turklāt ECB Padomei ir tiesības pieņemt saistošus noteikumus, lai pildītu ECBS uzdevumus un dažos citos gadījumos, ko nosaka saskaņā ar īpašiem ES Padomes aktiem.

Sk. "Terminu skaidrojumu".

Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique

Deutsche Bundesbank

Bank of Greece

Banco de España

Banque de France

Central Bank and Financial Services Authority of Ireland

Banca d'Italia

Central Bank of Cyprus

Banque centrale du Luxembourg

Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta

De Nederlandsche Bank

Oesterreichische Nationalbank

Banco de Portugal

Banka Slovenije

Suomen Pankki - Finlands Bank

STRUKTŪRA UN UZDEVUMI

2.5. NACIONĀLĀS CENTRĀLĀS BANKAS

Eurosistēmas nacionālās centrālās bankas ir tiesību subjekti (saskaņā ar attiecīgo valstu likumiem), kas ir šķirti no ECB. Vienlaikus tās ir Eurosistēmas sastāvdaļas, kas atbildīgas par **cenu stabilitāti** ^[1] euro zonā; pildot Eurosistēmas uzdevumus, tās darbojas saskaņā ar ECB pamatnostādņēm un norādījumiem.

NCB veic monetārās politikas operācijas

Nacionālās centrālās bankas iesaistītas euro zonas vienotās monetārās politikas īstenošanā. Tās veic monetārās politikas operācijas, piemēram, nodrošinot kredītiestādēm ^[1] centrālās bankas naudu, un nodrošina bezskaidrās naudas maksājumus iekšzemes un pārrobežu norēķinos. Turklāt tās veic ārējo rezervju pārvaldīšanas operācijas patstāvīgi un kā aģenti ECB vārdā.

Turklāt nacionālās centrālās bankas ir lielā mērā atbildīgas par valstu statistisko datu vākšanu, kā arī euro banknošu emitēšanu un apstrādi attiecīgajās valstīs. Nacionālās centrālās bankas pilda arī funkcijas, kas nav paredzētas Statūtos, ja vien Padome neuzskata, ka tās neatbilst Eurosistēmas mērķiem un uzdevumiem.

Saskaņā ar valstu likumiem nacionālajām centrālajām bankām var būt noteiktas arī citas funkcijas, kas nav saistītas ar monetāro politiku: dažas nacionālās centrālās bankas veic banku uzraudzību un/vai darbojas kā valdības galvenais baņķieris.

Padomes sanāksmes notiek katru otro ceturtdienu

2.6. ECB LĒMĒJINSTITŪCIJAS

ECB Padomi veido ECB Valdes locekļi un euro zonas valstu nacionālo centrālo banku vadītāji. ECBS Statūti nosaka, ka ECB Padomei jāsanāc uz sanāksmēm vismaz 10 reizi gadā. Par sanāksmju datumiem lemj pati Padome, pamatojoties uz Valdes priekšlikumu. Sanāksmes var notikt arī telekonferenču veidā, ja vien pret to neiebilst vismaz trīs vadītāji. Pašlaik Padome rīko sanāksmes divreiz mēnesī – parasti katra mēneša pirmajā un trešajā ceturtdienā. Monetārās politikas jautājumus parasti apspriež tikai mēneša pirmajā sanāksmē.

^[1] Sk. "Terminu skaidrojumu".

Sanāksmēs var piedalīties ES Padomes priekšsēdētājs un Eiropas Komisijas pārstāvis, taču tikai Padomes locekļiem ir balsstiesības. Katram Padomes loceklim ir viena balss, un Padome pieņem lēmumus ar vienkāršu balsu vairākumu, izņemot lēmumus par ECB finanšu jautājumiem. Ja balsis sadalās līdzīgi, prezidenta balsojums ir izšķirošais. Lemjot par finanšu jautājumiem, piemēram, parakstīšanos uz ECB kapitālu, ārvalstu valūtas rezervju pārskaitīšanu vai monetāro ienākumu sadali, balsis tiek svērtas atbilstoši nacionālo centrālo banku daļām ECB parakstītajā kapitālā.

Līgums par Eiropas Savienību un ECBS un ECB Statūti pilnvaro Padomi pieņemt Eurosistēmai stratēģiski visnozīmīgākos lēmumus.

Padomes galvenie pienākumi ir:

- formulēt euro zonas monetāro politiku, t.i., pieņemt lēmumus par ECB bāzes likmēm;
- pieņemt pamatnostādnes un lēmumus, lai nodrošinātu Eurosistēmas uzdevumu izpildi.

Pieņemot lēmumus par monetāro politiku un citiem Eurosistēmas uzdevumiem, Padome ņem vērā euro zonas attīstību kopumā.

Galvenā uzmanība pievērsta euro zonai

Valdē ir ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri Valdes locekļi. Šajos amatos, savstarpēji vienojoties euro zonas valstu vai valdību vadītājiem, pēc ES Padomes ieteikuma, ko tā sniedz pēc apspriedes ar Eiropas Parlamentu un ECB Padomi, ieceļ personas ar nevainojamu reputāciju un profesionālo pieredzi monetārajos un banku jautājumos. Valdes sanāksmes parasti notiek katru otrdienu.

Valdes sanāksmes notiek katru otrdienu

STRUKTŪRA UN UZDEVUMI

ECB Padomes, Valdes un Ģenerālpadomes sanāksmes vada ECB prezidents vai – viņa prombūtnes laikā – viceprezidents. Prezidents tiek aicināts piedalīties **Eurogrupas** sanāksmēs (tā ir neoficiāla euro zonas valstu ekonomikas un finanšu ministru grupa), un viņš var piedalīties ES Padomes sanāksmēs par jautājumiem, kas attiecas uz Eurosistēmas mērķiem un uzdevumiem.

Valdes galvenie pienākumi ir:

- sagatavot Padomes sēdes;
- īstenot euro zonas monetāro politiku saskaņā ar Padomes apstiprinātajām pamatnostādņēm un lēmumiem un dot norādījumus nacionālajām centrālajām bankām;
- vadīt ECB ikdienas darbu;
- īstenot noteiktas pilnvaras, ieskaitot reglamentēšanas pilnvaras, ko tai deleģējusi Padome.

Ģenerālpadomes sanāksmes notiek četras reizes gadā

Ģenerālpadomi veido ECB prezidents un viceprezidents, kā arī visu ES dalībvalstu nacionālo centrālo banku vadītāji. Pārējie Valdes locekļi, ES Padomes priekšsēdētājs un **Eiropas Komisijas** pārstāvis var piedalīties Ģenerālpadomes sanāksmēs, bet viņiem nav balsstiesību. Ģenerālpadomes sanāksmes var sasaukt, kad vien prezidents uzskata par nepieciešamu, vai arī pēc vismaz triju tās locekļu pieprasījuma. Ģenerālpadomes sanāksmes parasti notiek Frankfurtē reizi trijos mēnešos.

Ģenerālpadomes kompetencē neietilpst lēmumi par euro zonas monetāro politiku. Tā pārņēmusi no EMI uzdevumus, kas ECB jāveic EMS trešajā posmā, kamēr vien būs ES dalībvalstis, kas nav ieviesušas euro. Tas nozīmē, ka tās

kompetencē galvenokārt ir sniegt ziņojumus par to ES dalībvalstu panākumiem virzībā uz konvergenci, kuras vēl nav ieviesušas euro, un konsultēt par sagatavošanās darbiem, kas nepieciešami, lai tās ieviestu euro. Tā piedalās ECBS padomdevējas funkciju veikšanā un palīdz vākt statistisko informāciju.

2.7 ECBS KOMITEJAS

ECBS komitejas palīdz ECB lēmējinstācijām. Komitejām ir liela nozīme arī ECBS iekšējā sadarbībā. Tajās ietilpst ECB un Eurosistēmas nacionālo centrālo banku pārstāvji, kā arī citu kompetentu struktūru, piemēram, Banku uzraudzības komitejas gadījumā – valstu uzraudzības iestāžu, locekļi. To valstu nacionālās centrālās bankas, kuras nav ieviesušas euro, ir norīkojušas ekspertus, kas piedalās ECBS komiteju sanāksmēs, kad komiteja skata jautājumus, kuri ietilpst Ģenerālpadomes kompetencē. Komiteju pilnvaras nosaka Padome, kam komitejas sniedz pārskatus ar Valdes starpniecību.

Ekspertu komitejas palīdz lēmējinstācijām

Pašlaik darbojas šādas komitejas: Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja, Banku uzraudzības komiteja, Banknošu komiteja, Izmaksu metodoloģijas komiteja, Eurosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja, Eurosistēmas informācijas tehnoloģiju vadības komiteja, Informācijas tehnoloģiju komiteja, Iekšējā audita komiteja, Starptautisko attiecību komiteja, Juridiskā komiteja, Tirgus operāciju komiteja, Monetārās politikas komiteja, Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteja un Statistikas komiteja.

1998. gadā Padome izveidoja arī Budžeta komiteju, kuras sastāvā ir ECB un Eurosistēmas nacionālo centrālo banku locekļi. Budžeta komiteja palīdz Padomei jautājumos, kas saistīti ar ECB budžetu.

Visbeidzot, 2005. gadā izveidoja Cilvēkresursu konferenci, kurā ietilpst dalībnieki no ECBS. Šīs konferences mērķis ir veicināt Eurosistēmas/ECBS centrālo banku sadarbību un komandas garu personāla vadības jomā.

MONETĀRĀ POLITIKA

3.1 CENU STABILITĀTE

Eurosistēmas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Neierobežojot šā mērķa izpildi, Eurosistēma atbalsta vispārējo ekonomisko politiku Eiropas Kopienā.

Cenu stabilitāte ir galvenais mērķis

Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā noteikts, ka Eiropas Savienības mērķis ir veicināt "ekonomisku un sociālu attīstību un augstu nodarbinātību, kā arī panākt līdzsvarotu un noturīgu attīstību". Eurosistēma veicina šo mērķu sasniegšanu, saglabājot cenu stabilitāti. Turklāt, cenšoties saglabāt cenu stabilitāti, tā ņem vērā šos mērķus. Ja starp šiem mērķiem rodas pretrunas, ECB par prioritāti vienmēr jāuzskata cenu stabilitātes saglabāšana.

Eurosistēma darbojas saskaņā ar atklātā tirgus ekonomikas principu, kas paredz brīvu konkurenci, veicinot resursu efektīvu sadali.

3.2 ECB MONETĀRĀS POLITIKAS STRATĒGIJA

ECB jāietekmē naudas tirgus nosacījumi un tātad īstermiņa procentu likmes, lai panāktu cenu stabilitāti.

ECB pieņēmusi stratēģiju, kas nodrošina konsekventu un sistemātisku pieeju monetārās politikas lēmumiem. Konsekvence palīdz stabilizēt inflācijas gaidas un vairot uzticību ECB.

ECB Padomes monetārās politikas stratēģijas galvenais elements ir cenu stabilitātes kvantitatīva definīcija: "euro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa (SPCI) gada pieaugums, kas nepārsniedz 2%". Cenu stabilitāte jāuztur vidējā termiņā, kas nozīmē, ka monetārajai politikai jābūt orientētai uz nākotni.

Sk. "Terminu skaidrojumu".

1 Ekonomikas un monetārās savienības izveide

2 Struktūra un uzdevumi

3 Monetārā politika

3.1. Cenu stabilitāte	3.4. Komunikācija
3.2. ECB monetārās politikas stratēģija	3.5. Monetārā un finanšu statistika
3.3. Monetārās politikas instrumenti	

4 TARGET2 sistēma

5 Euro banknotes un monētas

6 Banku uzraudzība

Lai nodrošinātu cenu stabilitāti, ECB vidējā termiņā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu šai robežai. Tas apliecina tās apņemšanos pietiekami nodrošināties pret **deflācijas** riskiem.

Monetārajai politikai jābūt orientētai uz nākotni, jo **transmisijas mehānismam** raksturīgas būtiskas laika nobīdes (sk. nākamo sadaļu). Turklāt monetārajai politikai jāstabilizē inflācijas gaidas un jāpalīdz samazināt ekonomiskās attīstības svārstības.

Papildus cenu stabilitātes definīcijai monetārās politikas stratēģiju veido visaptverošs cenu stabilitātes risku novērtējums, kas sastāv no tautsaimniecības analīzes un monetārās analīzes. Pirms katra monetārās politikas lēmuma tiek rūpīgi pārbaudīta un savstarpēji salīdzināta informācija, kas iegūta, veicot abas analīzes.

Uz nākotni orientēta monetārā politika

3.3 MONETĀRĀS POLITIKAS INSTRUMENTI

Monetārās politikas transmisijas mehānisms sākas ar to, ka centrālā banka pārvalda likviditāti un regulē īstermiņa procentu likmes.

Naudas tirgum, kas ir finanšu tirgus sastāvdaļa, ir izšķiroša nozīme monetārās politikas lēmumu transmisijā, jo tas ir pirmais tirgus, ko ietekmē monetārās politikas pārmaiņas. Efektīvai monetārajai politikai būtisks ir dziļš un integrēts naudas tirgus, jo tas nodrošina vienmērīgu centrālās bankas likviditātes sadali un līdzīgas īstermiņa procentu likmes visā vienotās valūtas zonā. Šis priekšnosacījums tika izpildīts jau gandrīz pašā EMS trešā posma sākumā, kad nacionālie naudas tirgi tika veiksmīgi apvienoti efektīvā euro zonas naudas tirgū.

Naudas tirgu pārmaiņas ietekmē vispirms

Lai regulētu īstermiņa procentu likmes, Eurosistēmas rīcībā ir vairāki monetārās politikas instrumenti, proti, atklātā tirgus operācijas, pastāvīgās iespējas un rezervju prasības.

MONETĀRĀ POLITIKA

Atklātā tirgus operācijas var iedalīt šādi:

- galvenās refinansēšanas operācijas . Tie ir regulāri likviditāti palielinoši iknedēļas darījumi, kuru dzēšanas termiņš ir 1 nedēļa;
- ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas. Tie ir likviditāti palielinoši ikmēneša darījumi, kuru dzēšanas termiņš ir 3 mēneši;
- precizējošās operācijas. Tās var veikt pēc nepieciešamības, lai regulētu likviditāti tirgū un ietekmētu procentu likmju virzību. To mērķis ir īpaši mazināt neparedzētu likviditātes svārstību ietekmi uz procentu likmēm;
- Eurosistēma var veikt strukturālas operācijas, izmantojot reversos darījumus, tiešos darījumus un parāda sertifikātu emisiju.

Pastāvīgās iespējas

Eurosistēma arī piedāvā divas pastāvīgās iespējas, kas nosaka robežas tirgus procentu likmēm uz nakti, palielinot un mazinot likviditāti:

- aizdevumu iespēja uz nakti, kas ļauj kredītiestādēm no nacionālajām centrālajām bankām uz nakti saņemt līdzekļus pret atbilstošiem aktīviem; un
- noguldījumu iespēja , ko kredītiestādes var izmantot, lai veiktu noguldījumus uz nakti Eurosistēmas nacionālajās centrālajās bankās.

Obligāto rezervju prasības

Visbeidzot, Eurosistēma pieprasa, lai kredītiestādes turētu obligātās rezerves nacionālo centrālo banku kontos. Visām kredītiestādēm rezervju prasību izpildes periodā, kas ilgst vidēji 1 mēnesi, jātur noteikta savu klientu noguldījumu (kā arī dažu citu bankas saistību) procentuāla daļa noguldījumu kontā attiecīgās valsts nacionālajā centrālajā bankā. Par šiem kontiem Eurosistēma maksā īstermiņa procentu likmi. Obligāto rezervju sistēmas mērķis ir stabilizēt naudas tirgus procentu likmes un radīt (vai palielināt) strukturālo likviditātes deficītu banku sistēmā.

 Sk. "Terminu skaidrojumu".

3.4 KOMUNIKĀCIJA

Efektīva ārējā komunikācija ir būtiska centrālās bankas darba sastāvdaļa. Komunikācija veicina monetārās politikas efektivitāti un uzticamību. Lai paaugstinātu sabiedrības izpratni par monetāro politiku un citām centrālās bankas darbībām, ECB jābūt atklātai un caurredzamai. Tas ir Eurosistēmas vadošais princips ārējās komunikācijas jomā, kas ietver ciešu sadarbību starp ECB un nacionālajām centrālajām bankām.

Lai efektīvi komunicētu, ECB un nacionālās centrālās bankas lieto daudz dažādu instrumentu. Svarīgākie no tiem ir šādi:

- regulāras preses konferences pēc katra mēneša pirmās Padomes sēdes;
- "Mēneša Biļetena" publicēšana, ietverot detalizētu aprakstu par tautsaimniecības norisēm euro zonā un rakstus par jautājumiem, kas svarīgi ECB darbībai;
- ECB prezidenta un pārējo ECB Valdes locekļu publiska uzklauššana Eiropas Parlamentā;
- ECB lēmējinstītūciju locekļu runas un intervijas;
- paziņojumi presei, kuros tiek skaidroti Padomes lēmumi un viedokļi;
- ECB un nacionālo centrālo banku interneta lapas, kurās pieejami visi publicētie materiāli, t.sk. ļoti daudz statistisko datu;
- pētījumi;
- speciālās publikācijas.

MONETĀRĀ POLITIKA

3.5 MONETĀRĀ UN FINANŠU STATISTIKA

ECB apkopo un publicē finanšu un monetāro statistiku, cieši sadarbojoties ar NCB. Šo statistisko informāciju izmanto euro zonas monetārajā politikā un ECB lēmumu pieņemšanā.

ECB sagatavo apkopotos datus par euro zonu

Nacionālās centrālās bankas (un dažos gadījumos arī citas attiecīgo valstu iestādes) savās valstīs vāc datus no finanšu iestādēm un citiem avotiem un sagatavo nacionālos apkopotos rādītājus, ko tās nosūta ECB. ECB sagatavo apkopotos datus par euro zonu.

Juridisko pamatu statistikas sagatavošanai, vākšanai, apkopošanai un izplatīšanai, ko veic ECB, nosaka Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūti, kas pievienoti Līgumam. Nodrošinot savu prasību izpildi statistikas jomā, ECB vienlaikus cenšas mazināt ar statistisko datu sniegšanu saistīto slogu finanšu iestādēm un citiem pārskatu sniedzējiem.

Atbildību par statistiku Eiropas līmenī daļa ECB un Eiropas Komisija (ar Eiropas Kopienu Statistikas biroja *Eurostat* starpniecību). ECB ir primāri vai solidāri atbildīga par euro zonas monetāro, finanšu iestāžu un finanšu tirgu statistiku, ārējo statistiku (ieskaitot maksājumu bilanci), finanšu kontiem un ceturkšņa nefinanšu kontu izstrādi institucionālajiem sektoriem (mājsaimniecības, sabiedrības un valdība). Abas iestādes Eiropas līmenī kopīgi uzņemas atbildību arī par statistikas infrastruktūru (t.sk. par sezonālo izlīdzināšanu, kvalitātes sistēmas un datu nosūtīšanas standartu izstrādi). Iespēju robežās ECB statistika atbilst starptautiskajiem standartiem.

TARGET2 SISTĒMA

Reālā laika bruto norēķini euro

4. TARGET2 SISTĒMA

TARGET2 (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer*) nomaina pirmās paaudzes TARGET sistēmu, kas darbojās kopš 1999. gada janvāra, kad tika ieviests euro. 2008. gada vasarā jaunā sistēma būs pieejama visiem euro veiktajiem darījumiem euro zonas valstīs vai starp šīm valstīm, kā arī vairākām citām ES valstīm.

TARGET2, līdzīgi kā tās priekšgājēju, izmanto centrālo banku norēķinu operācijām, liela apjoma starpbanku euro pārskaitījumiem un citiem euro maksājumiem. Tā nodrošina maksājumu apstrādi reālajā laikā, centrālo banku naudas norēķinus un tūlītēju galīgumu. Atšķirībā no iepriekšējās sistēmas, kas visus maksājumus apstrādāja decentralizēti nacionālajās centrālajās bankās, jaunā sistēma izmanto vienotu platformu bez centrālo banku starpniecības. Šī platforma ļauj nodrošināt uzlabotus un saskaņotus pakalpojumus un, izmantojot apjomradītu ekonomiju, ļauj samazināt maksu par darījumiem un uzlabot darbības efektivitāti. TARGET2 maksājumiem nav maksimālā vai minimālā apjoma limita.

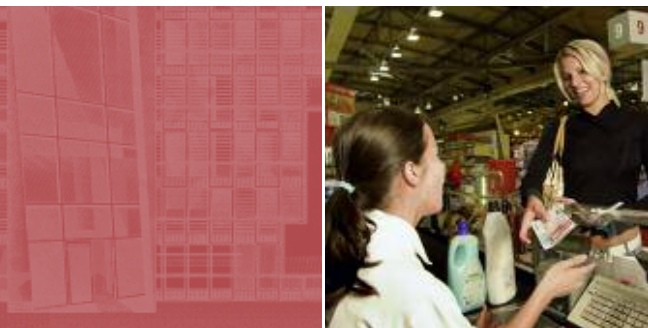
- 1 Ekonomikas un monetārās savienības izveide
- 2 Struktūra un uzdevumi
- 3 Monetārā politika
- 4 TARGET2 sistēma
- 5 Euro banknotes un monētas
- 6 Banku uzraudzība

Izmantojot TARGET2 visiem liela apjoma maksājumiem, īpaši ar starpbanku operācijām saistītajiem maksājumiem, tirgus dalībnieki saņem labāko apkalpošanu un būtiski samazina sistēmisko risku visā ES, t.i., risku izplatīšanos citās jomās starp bankām veikto darījumu lielā skaita un vērtības dēļ.

2008. gadā darbu sāk arī Vienotā euro maksājumu telpa (SEPA), kurā visi euro bezskaidrās naudas maksājumi tiks veikti kā iekšzemes maksājumi un izzudīs atšķirības starp valstu un pārrobežu darījumiem. TARGET2 kopā ar SEPA pārveidos euro zonas maksājumu tirgu – tas kļūs dinamiskāks un uzlabosies tā darbības efektivitāte.

EURO BANKNOTES UN MONĒTAS

5.1 BANKNOTES

Euro banknotes tika laistas apgrozībā 2002. gada 1. janvārī. Ir septiņu nominālvērtību (5, 10, 20, 50, 100, 200 un 500 euro) banknotes – jo augstāka nominālvērtība, jo lielāka izmēra banknote.

Banknotes attēlo septiņu Eiropas kultūras vēstures periodu arhitektūras stilus – antīko arhitektūru, romāniku, gotiku, renesansi, baroku un rokoko, tērauda un stikla arhitektūru un moderno 20. gs. arhitektūru – un atveido trīs galvenos arhitektoniskos elementus: logus, vārtus un tiltus. Uz banknotēm nav attēlotas reālas ēkas vai pieminekļi.

Logi un vārti katras banknotes aversā simbolizē atvērtības un sadarbības garu Eiropā. Visu banknošu reversā attēlots tilts. Tilts izmantots kā metafora, kas ataino komunikāciju starp Eiropas tautām, starp Eiropu un pārējo pasauli.

Banknotēs iestrādāti vairāki pretviltošanas elementi, piemēram, ūdenszīme, hologramma, pretviltošanas josla un krāsu maiņas efekts, lai aizsargātu tās pret viltošanu un ļautu cilvēkiem atpazīt īstas banknotes. Iekļautas arī īpašas noformējuma pazīmes, piemēram, reljefs iespaidums un lieli cipari, lai palīdzētu neredzīgiem un vājredzīgiem cilvēkiem.

Stingra kvalitātes kontrole nodrošina, ka visu saražoto banknošu kvalitāte un izskats ir vienāds. Banknotēm nav atsevišķu valstu veidota dizaina.

Jau notiek jaunas euro banknošu sērijas plānošana. Tajā būs ietverti jauni pretviltošanas elementi, bet citādi tā turpinās pašreizējo sēriju. Saglabāsies pašreizējās banknošu nominālvērtības – no 5 līdz 500 euro – un to pamatā būs pašreizējā dizaina koncepcija, tūlīt ļaujot tās atpazīt kā euro banknotes.

1 Ekonomikas un monetārās savienības izveide

2 Struktūra un uzdevumi

3 Monetārā politika

4 TARGET2 sistēma

5 Euro banknotes un monētas

5.1. Banknotes
5.2. Monētas

6 Banku uzraudzība

5.2. MONĒTAS

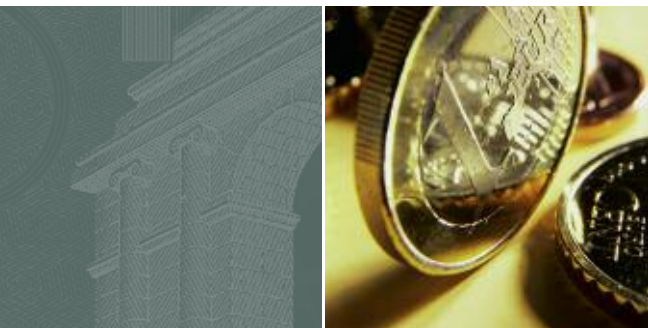
Vienā euro ir 100 centu. Ir astoņas euro monētas: 1, 2, 5, 10, 20 un 50 centu un 1 un 2 euro monētas. Monētas vienas puses dizains ir kopīgs visām euro zonas valstīm, savukārt otra puse atspoguļo nacionālās iezīmes. Visas euro monētas, protams, var lietot visās euro zonas valstīs neatkarīgi no tā, kura valsts veidojusi tās atšķirīgo pusi.

Astoņām monētām ir atšķirīgs lielums, svars, materiāls, krāsa un biežums. Iekļauti arī daži novatoriski papildu elementi, lai palīdzētu lietotājiem, īpaši neredzīgiem un vājrudzīgiem cilvēkiem, atpazīt dažādu nominālvērtību monētas. Piemēram, katras nominālvērtības monētai ir citāda apmale. Detalizēta kvalitātes pārvaldības sistēma nodrošina, ka visas euro monētas ir savstarpēji aizstājamas visā euro zonā un atbilst standartiem, kas nepieciešami, lai tās varētu izmantot tirdzniecības automātos.

Īpaša vērība pievērsta augstākas vērtības euro monētu (1 un 2 euro) ražošanai, lai aizsargātu tās pret viltošanu. To sarežģītais divkrāsainais dizains, kā arī burtu raksts ap monētas apmali (2 euro) būtiski apgrūtina viltošanu.

BANKU UZRAUDZĪBA

BANKU UZRAUDZĪBA

6. Tieša atbildība par banku uzraudzību un finanšu stabilitāti joprojām ir katras ES dalībvalsts kompetento iestāžu ziņā, bet Līgums ¹ nosaka, ka ECBS uzdevums ir palīdzēt "kompetentām iestādēm sekmīgi īstenot politiku, kas attiecas uz kredītiestāžu ² konsultatīvu uzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti".

Šis uzdevums galvenokārt tiek pildīts trijos veidos.

Finanšu stabilitātes uzraudzība

Pirmkārt, ECBS uzrauga un vērtē finanšu stabilitāti euro zonas/ES līmenī. Šī darbība papildina un atbalsta atbilstošo darbību valsts līmenī, ko veic nacionālās centrālās bankas un uzraudzības iestādes, lai uzturētu finanšu stabilitāti valstī.

¹ Sk. "Terminu skaidrojumu".

1 Ekonomikas un monetārās savienības izveide

2 Struktūra un uzdevumi

3 Monetārā politika

4 TARGET2 sistēma

5 Euro banknotes un monētas

6 Banku uzraudzība

Otrkārt, ECBS sniedz konsultācijas par finanšu institūciju reglamentējošo un uzraudzības prasību saturu un to pārskatīšanu. Šīs konsultācijas visbiežāk tiek sniegtas, ECB piedaloties attiecīgās starptautiskās un Eiropas reglamentējošās un uzraudzības struktūrās, piemēram, Bāzeles Banku uzraudzības komitejā, Eiropas Banku komitejā un Eiropas Banku uzraugu komitejā.

Treškārt, ECB veicina sadarbību starp centrālajām bankām un uzraudzības iestādēm par jautājumiem, kas skar kopējās intereses (piemēram, par maksājumu sistēmas pārraudzību, finanšu krīžu vadību).

Šīs darbības tiek veiktas ar Banku uzraudzības komitejas (viena no ECBS komitejām, kas minēta 2.7. sadaļā) palīdzību, sanākot kopā ES centrālo banku un uzraudzības iestāžu ekspertiem.

TERMINU SKAIDROJUMS

Aizdevumu iespēja uz nakti (*marginal lending facility*) – Eurosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru darījuma partneri var izmantot, lai nacionālajā centrālajā bankā veiktu noguldījumus uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi.

Amsterdamas līgums (*Treaty of Amsterdam*) – Amsterdamas līgums, kas tika parakstīts 1997. gada 2. oktobrī Amsterdamā un stājās spēkā 1999. gada 1. maijā, un Nicas līgums, kas parakstīts 2001. gada 26. februārī un stājās spēkā 2003. gada 1. februārī, grozīja gan Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu, gan Līgumu par Eiropas Savienību.

Centrālā banka (*central bank*) – iestāde, kam ar tiesību aktu noteikta atbildība konkrētā teritorijā īstenot monetāro politiku.

Cenu stabilitāte (*price stability*) – Eurosistēmas galvenais mērķis. Padome definējusi cenu stabilitāti kā euro zonas patēriņa cenu (ko mēra ar SPCI) gada pieaugumu, kas ir mazāks par 2%. Nodrošinot cenu stabilitāti, Padome cenšas vidējā termiņā nodrošināt inflāciju zem 2%, bet tuvu šai robežai.

Deflācija (*deflation*) – process, kad notiek vispārējā cenu līmeņa ilgstošs, noturīgs kritums.

Delora komiteja (*Delors Committee*) – Eiropas Padome 1988. gada jūnijā pilnvaroja komiteju, kuras priekšsēdētājs bija toreizējais Eiropas Komisijas priekšsēdētājs Žaks Delors (*Jacques Delors*), izpētīt un sniegt konkrētus ekonomikas un monetārās savienības izveides posmu priekšlikumus. Komitejas sastāvā bija Eiropas Kopienas (EK) valstu centrālo banku vadītāji, toreizējais Starptautisko norēķinu bankas (*Bank for International Settlements* (BIS)) vadītājs Aleksandrs Lamfaluši (*Alexandre Lamfalussy*), ekonomikas profesors no Dānijas Nils Tigesens (*Niels Thygesen*) un toreizējais Spānijas bankas *Banco Exterior de España* prezidents Migels Bojers (*Miguel Boyer*). Šā darba rezultātā tapušais Delora ziņojums ierosināja, ka ekonomikas un monetārās savienības izveide jāveic trijos posmos.

ECOFIN – sk. ES Padome.

Eiropadome (*European Council*) – nodrošina Eiropas Savienības attīstībai nepieciešamos impulsus un nosaka šīs attīstības vispārējās politiskās vadlīnijas. Tā apvieno dalībvalstu vai to valdību vadītājus un Eiropas Komisijas priekšsēdētāju (sk. arī ES Padome).

Eiropas Centrālā banka (ECB) (*European Central Bank* (ECB)) – ECB, kas izveidota 1998. gada 1. jūnijā un atrodas Frankfurtē pie Mainas, kopā ar euro zonas nacionālajām centrālajām bankām nosaka un īsteno euro zonas valstu monetāro politiku.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) (*European System of Central Banks* (ESCB)) – ietver Eiropas Centrālo banku (ECB) un visu ES dalībvalstu nacionālās centrālās bankas.

Eiropas Ekonomikas kopiena (EEK) (*European Economic Community* (EEC)) – EEK, kas izveidota 1957. gadā saskaņā ar Romas līgumu, tuvināja ekonomisko integrāciju, t.i., personu, preču un pakalpojumu brīvu apriti starp ES dalībvalstīm.

Eiropas Komisija (*European Commission*) – Eiropas Komisija ir viena no piecām Eiropas institūcijām, kas izveidota 1967. gadā triju Eiropas Kopienų tiesību aktu priekšlikumus, ko iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei. Komisija seko, lai ES lēmumi tiktu atbilstoši īstenoti, un uzrauga, kā tiek tērēti ES līdzekļi. Tā arī pārbauda, vai tiek ievēroti Eiropas līgumu un Kopienas tiesību akti. Uzraugot Līgumu ievērošanu, tā kopā ar Eiropas Kopienų Tiesu nodrošina, lai tiesību akti, kas piemērojami visām ES dalībvalstīm, tiktu atbilstoši īstenoti. Pašlaik Komisijas sastāvā ir priekšsēdētājs un 26 komisāri un to veido 25 nodaļas – ģenerāldirektoriāti, katrs no tiem ir atbildīgs par kopējo politiku un vispārējās pārvaldes īstenošanu konkrētā jomā. Komisija pārstāv ES vispārējās intereses un ir neatkarīga no dalībvalstīm. Komisiju ieceļ uz pieciem gadiem, bet Parlaments var to atlaist.

Eiropas Kopienų Tiesa (EKT) (*Court of Justice of the European Communities* (CJEC)) – šī institūcija nodrošina, lai Līgumi un Eiropas institūciju pieņemtie tiesību akti tiktu interpretēti un piemēroti saskaņā ar likumiem.

Eiropas Monetārā sistēma (*European Monetary System* (EMS)) – pirms euro ieviešanas vairāku ES dalībvalstu valūtas bija saistītas Eiropas Monetārajā sistēmā, kas pastāvēja no 1979. gada līdz 1999. gadam. To veidoja trīs galvenās sastāvdaļas: ECU, kas bija dalībvalstu valūtu grozs, valūtas kursu un intervences mehānismi, kas noteica katrai valūtai centrālo kursu, kurš bija piesaistīts ECU (divpusējais kurss), un kredītēšanas mehānismi, kas ļāva centrālajām bankām veikt intervenci, ja divpusējie kursi pārsniedza noteiktu sliekšni. 1999. gada 1. janvārī Eiropas Monetāro sistēmu aizstāja Valūtas kursa mehānisms II.

Eiropas Monetārais institūts (EMI) (*European Monetary Institute* (EMI)) – Eiropas institūcija, kas atbildīga par Ekonomikas un monetārās savienības noslēguma posma sagatavošanu. Tas tika izveidots 1994. gada 1. janvārī, un 1998. gada 1. jūnijā to aizstāja ECB.

Eiropas Ogļu un tērauda kopiena (EOTK) (*European Coal and Steel Community* (ECSC)) – viena no Eiropas Kopienām – EOTK – tika radīta 1951. gadā Parīzē un izveidoja kopēju sešu dibinātāju

dalībvalstu (Beļģijas, Francijas, Itālijas, Luksemburgas, Nīderlandes un Vācijas) ogļu un tērauda tirgu.

Eiropas Parlaments (*European Parliament*) – šis Eiropas institūcijas sastāvu veido 732 tieši ievēlēti ES dalībvalstu pilsoņu pārstāvji. Lai gan tam galvenokārt ir konsultatīvas pilnvaras, tas kopā ar ES Padomi uzņemas arī budžeta pieņemšanas pilnvaras, balsojot par gada budžetu. Tas sadarbojas arī ar ES Padomi Eiropas tiesību aktu izstrādē un kontrolē Eiropas Komisiju.

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) (*Economic and Monetary Union* (EMU)) – process, kura rezultātā ES dalībvalstis saskaņo to ekonomikas un monetāro politiku un rada vienotu valūtu. Māstrihtas līgums nosaka, ka EMS izveidei jānotiek trijos posmos: pirmajā posmā (1990. gada 1. jūlijs–1993. gada 31. decembris) dalībvalstis izveidoja brīvu kapitāla apriti starp teritorijām līdz ar ciešāku ekonomisko politiku koordināciju un ciešāku sadarbību starp centrālajām bankām; otrais posms (1994. gada 1. janvāris–1998. gada 31. decembris) sākās ar Eiropas Monetārā institūta izveidi un bija veltīts tam, lai veiktu tehniskus sagatavošanās darbus vienotās valūtas radīšanai, novērstu pārmērīgu budžeta deficītu un paaugstinātu dalībvalstu ekonomikas un monetārās politikas konverģenci (lai nodrošinātu cenu stabilitāti un stabilas valsts finanses); un trešais posms (no 1999. gada 1. janvāra) sākās ar valūtas kursu neatceļamu fiksēšanu, monetārās politikas kompetences nodošanu ECB un euro kā vienotās valūtas ieviešanu.

ES Padome (Ministru padome) (*EU Council* (*Council of Ministers*)) – Eiropas Kopienas institūcija, kuras sastāvu veido dalībvalstu valdību pārstāvji. Parasti tie ir ministri, kuru kompetencē ir izskatāmie jautājumi (tāpēc to bieži sauc par Ministru padomi). ES Padomes sanāksmi ekonomikas un finanšu ministru sastāvā nereti sauc par ECOFIN. Turklāt, ja jālemj par īpaši nozīmīgiem jautājumiem, ES Padome tiekas valstu vai valdību vadītāju sastāvā. To nedrīkst sajaukt ar Eiropadomi, kurā arī tiekas valstu vai valdību vadītāji, bet kura sniedz Savienībai nepieciešamos impulsus attīstībai un nosaka vispārējās politiskās vadlīnijas.

Eurogrupa (*Eurogroup*) – neformāla euro zonas dalībvalstu ekonomikas un finanšu ministru tikšanās. Ministri apspriež jautājumus, kas saistīti ar viņu kopīgo atbildību attiecībā uz vienoto valūtu. Eiropas Komisija un ECB ir izaicinātas piedalīties šajās sanāksmēs. Eurogrupa parasti sanāk tieši pirms ECOFIN sanāksmes.

Eurosistēma (*Eurosystem*) – ietver Eiropas Centrālo banku un euro zonas dalībvalstu nacionālās centrālās bankas. Tā nosaka un īsteno euro zonas monetāro politiku.

Finanšu starpnieks (financial intermediary) – sabiedrība vai iestāde, kas darbojas kā starpnieks starp aizņēmējiem un aizdevējiem, piemēram, pieņemot noguldījumus no sabiedrības un izsniedzot aizdevumus māsaimniecībām un uzņēmumiem.

Galvenās refinansēšanas operācijas (main refinancing operations) – regulāras atklātā tirgus operācijas, ko Eurosistēma veic, lai nodrošinātu atbilstošu banku sektora likviditāti. Tās ir iknedējas izsoles, kurās bankas var iesniegt savus pieteikumus likviditātes iegūšanai.

Ģenerālpadome (General Council) – viena no ECB lēmējinstītūcijām. Tās sastāvā ir ECB prezidents un viceprezidents, kā arī visu ES dalībvalstu nacionālo centrālo banku vadītāji.

Iekšzemes kopprodukts (IKP) (Gross Domestic Product (GDP)) – ekonomiskās aktivitātes mērs. IKP ir visu tautsaimniecībā noteiktā laika posmā saražoto preču un pakalpojumu vērtība.

Ilgāka termiņa procentu likmes (longer-term interest rates) – tādu procentus pelnošu finanšu aktīvu procentu likmes vai peļņas likmes, kam ir samērā ilgs termiņš. Bieži kā ilgāka termiņa procentu likmju etalonu izmanto valdības obligāciju ar 10 gadu termiņu peļņas likmes.

Inflācija (inflation) – vispārējā cenu līmeņa ilgstošs kāpums, kura rezultātā pastāvīgi kritas naudas pirktspēja. Parasti to izsaka kā patēriņa cenu indeksa, piemēram, SPCI, procentuālās pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu.

Izņēmums (derogation) – saskaņā ar EK Līguma 122. pantu dalībvalstis, uz kurām attiecas izņēmums, ir valstis, kas gatavojas ieviest, bet vēl nav ieviešušas euro. Šis statuss attiecas uz 10 dalībvalstīm (Zviedriju un deviņām jaunajām dalībvalstīm): pašlaik tām netiek piemērotas tiesības un pienākumi, kas attiecas uz euro kā vienotās valūtas ieviešanu. Dānijas un Lielbritānijas situācija ir atšķirīga: tās ir atbrīvotas no dalības Ekonomikas un monetārās savienības trešajā posmā.

Kapitāla vērtspapīru tirgus (equity market) – biržā kotētu uzņēmumu akciju tirgus. Kapitāla vērtspapīri parasti tiek uzskatīti par riskantākiem ieguldījumiem nekā obligācijas, jo kapitāla vērtspapīru turētājiem var būt tiesības saņemt dividendes no sabiedrībām, kas tos emitējušas, savukārt obligāciju turētājiem ir tiesības saņemt procentu maksājumu neatkarīgi no sabiedrību gūtās peļņas.

Konverģences kritēriji (convergence criteria) – katrai ES dalībvalstij, pirms tā var ieviest euro, jānodrošina atbilstība četriem kritērijiem (stabilis cenu līmenis, stabilas valsts finanses (ierobežota budžeta deficīta

attiecība pret IKP un ierobežota valsts parāda attiecība pret IKP), stabilis valūtas kurss un zemas un stabilas ilgtermiņa procentu likmes).

Kopenhāģenas kritēriji (pievienošanās kritēriji) (Copenhagen criteria (accession criteria)) – valstīm, kas vēlas pievienoties ES, jāizpilda vairāki kritēriji: politiskie kritēriji (stabilas institūcijas, kas garantē demokrātiju, tiesiskums, cilvēktiesību ievērošana un cieņa pret minoritātēm), ekonomiskie kritēriji (darbojas tirgus ekonomika), *acquis communautaire* (ES tiesību aktu kopuma) transponēšana. Eiropadome šos kritērijus noteica Kopenhāģenas sanāksmē 1993. gada jūnijā un apstiprināja Madrides sanāksmē 1995. gada decembrī.

Kreditīestāde (credit institution) – visbiežāk sastopamie kreditīestāžu veidi ir bankas un krājbankas. Saskaņā ar Direktīvu 2000/12/EK kreditīestāde ir 1) uzņēmums, kurš pieņem no sabiedrības noguldījumus vai citus atmaksājamus līdzekļus un savā vārdā piešķir kredītus; vai 2) uzņēmums vai jebkura cita juridiskā persona, kas atšķiras no 1. punktā minētajām un emitē maksāšanas līdzekļus elektroniskās naudas veidā. Elektroniskā nauda ir monetāra vērtība, ko veido prasība pret emitentu un kas: a) tiek glabāta elektroniskā ierīcē, b) emitēta, saņemot līdzekļus, kuru summa nav mazāka par emitēto monetāro vērtību, un c) to kā maksāšanas līdzekli pieņem uzņēmumi, kuri nav to emitējuši.

Līgums (Treaty) – Eiropas Kopienas dibināšanas līgums. Sākotnējais līgums parakstīts 1957. gada 25. martā Romā un stājās spēkā 1958. gada 1. janvārī. Saskaņā ar to tika izveidota Eiropas Ekonomikas kopiena (EEK), kas tagad ir Eiropas Kopiena (EK). To nereti dēvē par Romas līgumu.

Līgums par Eiropas Savienību (Treaty on European Union) – Līgums par Eiropas Savienību (bieži dēvēts arī par Māstrihtas līgumu) tika parakstīts 1992. gada 7. februārī un stājās spēkā 1993. gada 1. novembrī. Līgums par Eiropas Savienību grozīja Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un izveidoja Eiropas Savienību.

Lisabonas līgums (Treaty of Lisbon) – Lisabonas līgums tika parakstīts 2007. gada 13. decembrī, bet stājies spēkā tikai tad, kad to ratificēs visās dalībvalstīs. Šis līgums groza Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un Līgumu par Eiropas Savienību. Šie divi Līgumi joprojām būs ES darbības pamatā. Lisabonas līgums vienkāršo ES struktūru, ko pašlaik veido trīs pilāri – Kopiena, kopējā ārpolitika un drošības politika un tieslietas un iekšlietas. Jaunajā Līgumā pilāru vairs nav, un Kopieni nomaina Savienība, kurai ir juridiskās personas statuss. Eiropas Kopienas dibināšanas līgums tiek pārdēvēts par Līgumu par Eiropas Savienības darbību.

Minimālā pieteikuma procentu likme (minimum bid rate) – minimālā pieteikuma procentu likme galvenajās refinansēšanas operācijās. Padome parasti to nosaka katrā mēneša pirmajā sēdē.

Naudas bāze (base money) – ietver banknotes un monētas (bez atlikumiem banku kasēs), kā arī kreditīestāžu noguldījumus centrālo banku sistēmā.

Naudas rādītājs (piemēram, M1, M2, M3) (monetary aggregate (e.g. M1, M2, M3)) – banknotes un monētas, kā arī noteiktas finanšu iestāžu saistības (noguldījumi un istermiņa vērtspapīri), kam ir augsta likviditāte un kas atrodas euro zonas rezidentu nebanku turējumā. M2 ietver M1, savukārt M3 ietver M2.

Noguldījumu iespēja (deposit facility) – Eurosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru darījuma partneri var izmantot, lai nacionālajā centrālajā bankā veiktu noguldījumus uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi.

Obligāciju tirgus (bond market) – uzņēmumi un valdības emitē obligācijas, lai iegūtu kapitālu ieguldījumiem. Obligācijas ir procentus pelnoši vērtspapīri ar fiksētu vai mainīgu procentu likmi un dzēšanas termiņu vismaz 1 gadu no emisijas brīža. Obligācijas ar fiksētu procentu likmi veido obligāciju tirgus lielāko daļu.

Obligāto rezervju prasība (minimum reserve requirement) – kreditīestāžu pienākums turēt noguldījumus centrālajā bankā. Obligāto rezervju prasību atsevišķai iestādei aprēķina kā procentuālu daļu no naudas, ko tajā noguldījuši šīs iestādes klienti nebankas.

Padome (Governing Council) – ECB augstākā lēmējinstītūcija. Tās sastāvā ir seši ECB Valdes locekļi un to ES dalībvalstu nacionālo centrālo banku vadītāji, kuras ir ieviešušas euro.

Pastāvīgā iespēja (standing facility) – centrālās bankas nodrošināta iespēja, kas pieejama kreditīestādēm pēc to iniciatīvas. Eurosistēma piedāvā divas pastāvīgās iespējas – aizdevumu iespēju uz nakti un noguldījumu iespēju.

Pirktspējas paritātes (purchasing power parities (PPPs)) – pirktspējas paritātes ir valūtu konversijas likmes, kas izlīdzina dažādu valūtu pirktspēju, likvidējot cenu līmeņu atšķirības starp valstīm. Vienkāršākajā veidā pirktspējas paritātes rāda vienu un to pašu preču vai pakalpojumu cenu attiecības nacionālajās valūtās dažādās valstīs.

Prasība, par kuru tiek maksāti procenti (interest-bearing claim) – finanšu aktīvs, kas dod tiesības tā īpašniekam saņemt procentu maksājumu no debitora, kurš to emitējis.

TERMINU SKAIDROJUMS

Saskaņotais patēriņa cenu indekss (SPCI) (*Harmonised Index of Consumer Prices (HICP)*) – cenu mērvienība, ko Padome izmanto, lai novērtētu cenu stabilitāti euro zonā. To aprēķina un publicē Eiropas Kopienų Statistikas birojs Eurostat.

SEPA – Vienotā euro maksājumu telpa (SEPA) ir telpa Eiropā, kur patērētāji, uzņēmumi un citas organizācijas neatkarīgi no to atrašanās vietas var veikt un saņemt bezskaidrās naudas maksājumus euro gan valstu robežās, gan starp valstīm saskaņā ar vieniem un tiem pašiem nosacījumiem, tiesībām un pienākumiem. SEPA darbojas kā vienots iekšzemes maksājumu tirgus un ļauj klientiem veikt maksājumus tikpat viegli un lēti kā savā valstī. SEPA darbību vada Eiropas Maksājumu padome, ko izveidoja 2002. gadā. Tā ir Eiropas banku sektora lēmējinstītūcija un koordinācijas instītūcija attiecībā uz maksājumiem.

Starptanku naudas tirgus (*interbank money market*) – starptanku īstermiņa aizdevumu tirgus. Ar šo terminu parasti apzīmē tādu līdzekļu tirdzniecību, kuru termiņš ir no 1 dienas (uz nakti vai pat mazāk par 1 dienu) līdz 1 gadam.

TARGET2 – Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu sistēma maksājumiem euro, ko izmanto centrālo banku norēķinu operācijām, liela apjoma starptanku euro pārskaitījumiem un citiem euro maksājumiem. TARGET2 nodrošina centrālo banku naudas norēķinus un tūlītēju galīgumu. Tā pieejama visiem euro veiktajiem darījumiem euro zonas valstīs vai starp šīm valstīm, kā arī vairākām citām ES valstīm. TARGET2 nomaina pirmās paaudzes TARGET sistēmu, kas darbojās kopš 1999. gada janvāra, kad tika ieviests euro.

Transmisijas mehānisms (*transmission mechanism*) – process, kurā procentu likmju pārmaiņas pa dažādiem kanāliem ietekmē tautsaimniecības dalībnieku darbību, ekonomisko aktivitāti un tādējādi arī vispārējo cenu līmeni.

Valde (*Executive Board*) – viena no ECB lēmējinstītūcijām. Tās sastāvā ir ECB prezidents un viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus, savstarpēji vienojoties, ieceļ to valstu vadītāji vai šo valstu valdību vadītāji, kuras ieviesušas euro.

Valūtas kursa mehānisms II (VKM II) (*Exchange Rate Mechanism II (ERM II)*) – sadarbības pamatprincipi valūtas kursa politikas jomā starp euro zonas valstīm un valstīm, kuras nav pievienojušās euro zonai. Dalība mehānismā ir brīvprātīga. Tomēr tiek gaidīts, ka dalībvalstis, uz kurām attiecas izņēmums, pievienosies mehānismam, tādējādi izveidojot centrālo paritāti savas valūtas attiecībai pret euro, kā arī svārstību robežu ap centrālo paritāti. Standarta svārstību robeža ir $\pm 15\%$. Valstis, kurām

ir ļoti augsts konverģences līmenis ar euro zonu, var vienoties par šaurāku svārstību robežu pēc attiecīgās valsts, kas nav euro zonas dalībvalsts, pieprasījuma.

Valūtas operācijas (*foreign exchange operations*) – ārvalstu valūtas pirkšana vai pārdošana. Saistībā ar Eurosistēmu tas nozīmē tādu valūtu pirkšanu vai pārdošanu, kuras nav euro.

VKM II (*ERM II*) – sk. Valūtas kursa mehānisms II.

© Eiropas Centrālā banka, 2008

ADRESE

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main, Germany

PASTA ADRESE

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main, Germany

TĀLRUNIS

+49 69 1344 0

INTERNETA LAPA

<http://www.ecb.europa.eu>

FAKSS

+49 69 1344 6000

TELEKSS

411 144 ecb d

KONCEPCIJA UN DIZAINS

Konzept Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main, Germany

FOTOGRĀFIJAS

Claudio Hils
Martin Joppen
Martin Starl
Marcus Thelen
Andreas Varnhorn
Walter Vorjohann
Eiropas Kopiena

IESPIESTS

Imprimerie Centrale s.a., Luxembourg

ISBN 978-92-899-0277-9 (interneta versija)

